

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

**доктора економічних наук, доцента Вербівської Людмили Василівни
на дисертаційну роботу Ткаченко Тетяни Петрівни
на тему «Розвиток системи економічної безпеки промислових
підприємств в конкурентних умовах», подану на здобуття наукового
ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 –
економіка та управління підприємствами (за видами економічної
діяльності)**

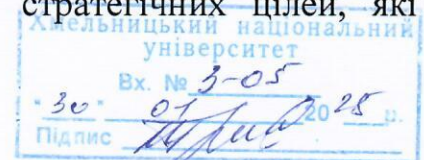
Вивчення тексту дисертації, ознайомлення із рефератом та опублікованими науковими працями здобувачки дає підстави для представлення розгорнутої характеристики основних результатів проведеного дослідження та визначення його відповідності критеріям, які викладені у «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук».

Актуальність обраної теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Сучасні парадигмальні зміни розвитку світового господарства під впливом глобалізації на посилення інтеграційних, інноваційно-креативних впливів та протекціонізму окремих потенційно-зростаючих сфер господарювання призвели до появи нових векторів розвитку економічної думки, у тому числі, у напрямі перегляду значення економічної безпеки суб'єктів господарювання. Жорсткі умови конкуренції за ресурси, просторово-часові та потенційні параметри розвитку, а також ринкові позиції промислових підприємств зумовлюють актуальні запити на формалізацію та становлення конкурентної парадигми забезпечення безпекових пріоритетів та збереження цінностей промислових підприємств. Зазначене, безумовно, актуалізує науковий пошук щодо розвитку системи економічної безпеки промислових підприємств в конкурентних умовах.

У представленій до захисту дисертаційній роботі на здобуття ступеня доктора економічних наук пропонується вирішення актуальної з точки зору теорії, методології та практики науково-прикладної проблеми розвитку системи економічної безпеки промислових підприємств в конкурентних умовах. З огляду на це, тема дисертаційної роботи Ткаченко Т.П. є актуальною та своєчасною.

Запропоноване на опонування дисертаційне дослідження відповідає сучасним викликам та розвитку економічної науки, а також має безпосередній зв'язок з тематикою науково-дослідних робіт, що здійснювались у Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» за темами: «Управління економічною безпекою суб'єктів національного господарства» (ДР № 0116U004577), де авторкою змодельована послідовність досягнення стратегічних цілей, які

спрямовані на збереження цілісності та стійкості трансформації, забезпечення адаптивності та стратегічності розвитку системи економічної безпеки в умовах конкуренції; «Сучасні проблеми економіки та управління підприємствами і шляхи їх вирішення» (ДР № 0116U004579), де авторкою обґрунтовано використання економіко-математичного моделювання для визначення стану системи економічної безпеки у конкурентному просторі промислового підприємства, що базується на використанні графоаналітичної візуалізації в декартовому просторі позиції підприємства, застосуванні моделі визначення ефективності системи безпеки та її безпекового потенціалу, а також врахуванні характеристики впливу ринкового простору і динамічності трансформації конкурентоформуєчих функціоналів системи безпеки; «Концептуальні засади функціонування та підвищення конкурентоспроможності бізнес-підприємств в умовах становлення циркулярної економіки» (ДР № 0121U113122), де авторкою з метою моделювання процесу вибору конкурентної стратегії розвитку системи економічної безпеки промислового підприємства обґрунтовано застосування кваліметричного методу аналізу, що передбачає перетворення описових, якісних параметрів до кількісних оцінок властивостей системи безпеки промислового підприємства: від побудови «дерева якісних параметрів» до кількісного вираження пріоритетності завдань.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна

Запропоновані науково-методологічні положення, методичні підходи, оцінки, висновки дисертаційного дослідження Т.П. Ткаченко є науковими та достовірними, що забезпечується обґрунтованістю постановки наукових і практичних завдань, системністю використання методичних підходів, глибоким аналізом вітчизняних та закордонних наукових джерел, логічністю та послідовністю теоретичних викладок, опрацюванням значного масиву економічної та статистичної інформації. Науково-прикладна обґрунтованість і достовірність результатів дисертаційного дослідження обумовлена застосуванням сучасних методів наукового пізнання, кваліфікованим відбором, систематизацією та об'єктивністю оцінки статистичної інформації, як на макро- так і на мікрорівні.

Також достовірність отриманих результатів дисертаційної роботи Т.П. Ткаченко підтверджується апробацією та схвальною оцінкою її положень на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, публікаціями у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз Web of Science Core Collection та Scopus, фахових виданнях України категорії «Б», впровадженнями результатів дисертаційного дослідження у діяльність промислових підприємств та навчальний процес.

Ознайомлення із дисертаційною роботою Т.П. Ткаченко дає можливість зробити висновок, що у дослідженні викладено власну точку зору авторки відносно розвитку системи економічної безпеки промислових підприємств у

конкурентних умовах. Наукові положення та висновки, які виносяться на захист, одержані авторкою самостійно.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в наступному:

Найбільш вагомим науковим результатом здобувачки наукового ступеня доктора наук є поглиблення теоретичних положень щодо теорії економіки і управління підприємствами, обґрунтування методологічного базису конкурентної парадигми розвитку системи економічної безпеки, структуризації закономірностей та принципів розвитку системи економічної безпеки та практичні рекомендації проектування стратегічного управління системою економічної безпеки промислових підприємств (стор. 107-112, 329-353).

Зокрема, обґрунтовано основні періоди становлення теорії економічної безпеки підприємств: філософсько-ціннісний, зародження безпекових понять, суспільно-національний, становлення класичних теорій протекціонізму, інституційно-капіталістичний, формалізація концепцій захисту державних та приватних ринкових інтересів, розвиток теорії економічної безпеки як самостійної науки, неомодернізація концепцій протекціонізму (стор. 44-60).

Проведення поглибленого дослідження категоріального апарату теорії економічної безпеки дало можливість авторці визначити сутність понять: «економічна безпека» (стор. 71), «економічна безпека промислових підприємств» (стор. 100), це дало можливість виокремити взаємодію трьох безпекових секторів: зовнішнього, управлінського та внутрішнього у тріаді економічної безпеки (стор. 66-69).

Здобувачкою запропоновано ресурсну концепцію, що базується на просторовій трансформації ресурсів у інтегровані структури, що забезпечують стійкість функціонування, прибутковість та збереження конкурентного статусу промислового підприємства із урахуванням поведінкової, структурної, стратегічної, антропоцентричної концепції (стор. 85-87).

Авторкою розроблено концепцію розвитку системи економічної безпеки підприємства в межах конкурентної парадигми, що базується на інтегрованості зовнішніх детермінант до внутрішнього середовища системи економічної безпеки, в якій, під впливом тріади секторів безпекового простору, трансформуються до конкурентоформуючих функціоналів та забезпечують нарощування безпеки і конкурентоспроможності промислового підприємства в зовнішньому ринковому просторі, що дало можливість обґрунтувати прикладний інструментарій оцінювання впливу змін на рівень профілю та ефективності конкурентної безпеки й потенціалу системи економічної безпеки промислового підприємства (стор. 332-341).

Набуло подальшого розвитку структурування закономірностей забезпечення економічної безпеки за: ознаками функціонального взаємовпливу безпекових компонент, рівнів забезпечення безпеки, характером ринкового впливу та об'єктами концептуального аналізу, що дозволяє в подальшому обґрунтувати градацію показників стану та розвитку системи економічної безпеки (стор.128-135).

Удосконалено науково-методичний підхід до оцінювання економічної безпеки промислових підприємств у конкурентних умовах, базуючись на науковій гіпотезі та авторській структуризації закономірностей і принципів визначення стану й умов розвитку системи економічної безпеки у конкурентних умовах із застосування такого інструментарію, як: критерію «конкурентної безпеки», моніторингу факторного впливу за авторською моделлю «SDDS», оцінювання результативності розвитку системи економічної безпеки за моделлю структурного аналізу конкурентоформуєчих функціоналів «IEEI», стратегічні позиції та орієнтири розвитку системи економічної безпеки – за тривимірною моделлю «стан → зміни → розвиток» (стор.168-183).

Здобувачкою удосконалено методичний підхід щодо моделювання та оцінювання впливу зовнішніх факторів макrorівня на економічну безпеку промислових підприємств шляхом виокремлення відповідних показників з позицій розрахунку сили їх детермінуючого впливу на результуючі показники промислового підприємства (стор. 212-214) та обґрунтовано сукупність одиничних показників стану внутрішнього простору промислового підприємства, які характеризують його економічну безпеку за окремими сферами діяльності, що дозволяють встановити внутрішні ризики й потенційні загрози (стор. 214-216).

Авторкою обґрунтовано застосування пірамідальної візуалізації внутрішньопросторової гармонізації впливів секторів системи економічної безпеки на активізацію ресурсних й потенційних можливостей забезпечення внутрішньої стійкості та цілісності промислового підприємства, що дозволяє довести аксіоматичні засади детермінізму конкурентної парадигми у забезпеченні економічної безпеки через спрямованість змін у траєкторіях ресурсозабезпечення та реалізації економічного потенціалу на гарантування фізичного збереження й цілісності промислового підприємства (стор. 256-270).

Розроблено методичний підхід аналізу просторового розвитку системи економічної безпеки у конкурентних умовах за моделлю «IEEI», яка відображає зміну конкурентної позиції промислового підприємства за профілем, що відповідає градації згідно з авторськими класифікаційними ознаками (стор. 178-180).

Проведений моніторинг міжнародної практики дав можливість авторці рекомендувати імплементації на державному рівні напрямів інституційної підтримки промислових підприємств для збереження конкурентних позицій на світових ринках, що включають: впровадження національних стратегій щодо забезпечення економічної безпеки підприємств; створення спеціальних підрозділів підтримки; встановлення дієвих правових основ захисту комерційної таємниці; постійний моніторинг світових бізнес-ринків та розробка рекомендацій для посилення конкурентних позицій на світовому ринку; стимулювання та активізація інвестиційного капіталу; державна підтримка й гарантії у пошуку ризикового капіталу (стор. 300-320).

Здобувачкою сформовано концептуальний базис для імплементації

теоретико-методологічних положень конкурентної парадигми в управлінні розвитком системи економічної безпеки промислових підприємств, який передбачає формалізацію аксіом та гіпотез трансформації безпекового простору, що дозволяє обґрунтувати стратегічні орієнтири формування нових конкурентних переваг, які базуються на системному поєднанні цілісності та стійкості та утворюються в результаті нарощування цінності й вартості у кризових умовах із урахуванням поетапності трансформації цілей системи економічної безпеки промислового підприємства в конкурентних умовах, яка передбачає формування цілей від превентивного дотримання існуючих ринкових стандартів чи накопичення конкурентоспроможності потенціалу його розвитку до створення нових ринкових ніш або конкурентних переваг (стор. 107-112).

Авторкою удосконалено методичні підходи щодо проектування векторів стратегічного управління розвитком системи економічної безпеки промислових підприємств в умовах конкуренції, який базується на запропонованій чотирирівневій системі стратегій та методичному інструментарію визначення стану й потенційної спроможності до захисту при нарощуванні безпекових та конкурентних переваг (стор. 344-352).

Також, набув подальшого розвитку методичний підхід щодо прогнозування змін у профілі розвитку системи економічної безпеки промислових підприємств за рахунок побудови прогнозних трендів змін у результативності реалізації конкурентних стратегій та тенденцій у впливах деструктивних факторів військового стану на рівень розвитку системи економічної безпеки промислових підприємств (стор. 295-299).

Значимість результатів дослідження

Теоретичне значення проведеного дослідження полягає у обґрунтуванні науково-методологічних положень розвитку системи економічної безпеки промислових підприємств в конкурентних умовах.

Наукові результати дисертаційного дослідження створюють необхідне підґрунтя для функціонування промислових підприємств в конкурентних умовах на засадах розвитку їх економічної безпеки.

Прикладне значення отриманих результатів полягає в тому, що висновки та пропозиції доведені до рівня конкретних рекомендацій щодо: обґрунтування методологічного базису структуризації закономірностей та принципів розвитку системи економічної безпеки; розроблення методичного апарату діагностики системи економічної безпеки та оцінки її ефективності на прикладі промислових підприємств; моделювання впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на економічну безпеку підприємств в конкурентних умовах; виявлення впливу конкурентоформуєчих функціоналів на розвиток системи економічної безпеки промислових підприємств; виокремлення напрямів розвитку системи економічної безпеки із урахуванням світової практики; розробки пріоритетності проектування стратегічного управління системою економічної безпеки промислових

підприємств; прогнозування реалізації системи стратегій розвитку системи економічної безпеки на промислових підприємствах.

Окреслене підтверджується документально засвідченими фактами впровадження пропозицій здобувачки, зокрема в діяльності: Бучанської міської ради, при виокремленні векторів розвитку економічної безпеки промислових підприємств за використанням оцінки впливу просторових викликів, що представлено зовнішніми факторами впливу макrorівня на економічну безпеку промислових підприємств, на основі виокремлення відповідних показників з позицій розрахунку сили їх детермінуючого впливу на результуючі показники системи економічної безпеки промислових підприємств на основі побудови кореляційно-регресійних моделей (довідка № 12.1-09/565 від 21.03.2023 р.); ТОВ «Перспектива ОС» з метою використання методичних засад розвитку системи економічної безпеки у напрямі запровадження мотиваційного управлінського механізму, що виступає детермінантою та мотиватором до забезпечення стану захищеності і стійкості, комплексності і взаємодії складових безпекової діяльності підприємства (довідка № 053-1986 від 14.12.2020 р.); ТОВ «Перспект плюс», де застосовано економіко-математичне проектування стратегічного управління системою економічної безпеки підприємства; запроваджено превентивні конкурентні стратегії щодо забезпечення економічної безпеки підприємства (довідка № 283 від 15.12.2021 р.); ТОВ «Харківтранспроєкт», де впроваджено заходи щодо запропонованих принципів моделювання поведінкових загроз функціонування підприємства в конкурентних умовах, що дало можливість більш акцентовано підійти до виявлення факторів та детермінант як зовнішнього, так і внутрішнього характеру, котрі комплексно впливають на стан підприємства (довідка № 19.1/01 від 18.01.2022 р.); ТОВ «Чернігівський ковальський завод» з метою моделювання впливу факторів зовнішнього середовища на економічну безпеку підприємств в конкурентних умовах за використанням принципу побудови піраміди, що забезпечило аналіз впливу окремих факторів на зміни економічної безпеки підприємства та дало можливість оцінити їх можливі наслідки змін у майбутньому (довідка № 104 від 26.09.2022 р.); ПАТ «Миколаївгаз» для посилення управління системою економічної безпеки підприємства та підвищення конкурентоспроможності в сучасних умовах на засадах управлінського механізму розвитку системи економічної безпеки в контексті конкурентної парадигми (довідка № 164/04 від 20.04.2023 р.); ТОВ «Науково-виробниче об'єднання «АЛТА»» при розробленні стратегії розвитку та підвищення економічної безпеки підприємства за використанням методичних засад, що включають етапність проведення діагностики стану зовнішнього середовища та ймовірних загроз (довідка № 76/1 від 20.09.2023 р.); ТОВ «Компанія ТІТАЛ» для забезпечення економічної безпеки підприємств в конкурентних умовах, де завдяки впровадженню методу візуалізації та визначення впливу зовнішніх факторів на рівень економічної безпеки підприємств за використанням принципу побудови піраміди розглянуто безпековість підприємства через взаємозв'язки

та взаємодію системи п'яти складових економічної безпеки промислового підприємства (акт впровадження № 39-1-2 від 06.02.2024 р.).

Результати дослідження використовуються в процесі реалізації навчальних програм, курсів, методичних розробок для здобувачів вищої освіти у Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», при викладанні курсів лекцій та проведенні практичних занять для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 051 (довідка № 28.04/26/2024 від 16.04.2024 р.).

Окремі висновки та положення, сформульовані автором, можуть бути використані в наступних наукових розробках, присвячених вивченню теорії економіки та управління підприємствами.

Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення

У дисертації з позиції конкурентної парадигми, а також системного підходу обґрунтовано теоретичні положення, методологічні основи, удосконалено методичні підходи та надано практичні рекомендації щодо розвитку системи економічної безпеки промислових підприємств в конкурентних умовах.

У першому розділі дисертації авторкою досліджено теоретичні засади формування економічної безпеки промислових підприємств, показано еволюцію наукових теорій економічної безпеки та вплив сучасних тенденцій на її зміни. З'ясовано сучасні інтерпретації категоріального апарату теорії економічної безпеки підприємств та обґрунтовано сутність понять: «економічна безпека», «управління розвитком системи економічної безпеки промислового підприємства у конкурентних умовах», «забезпечення розвитку системи економічної безпеки», «стратегічно орієнтований розвиток системи економічної безпеки» та «управління розвитком системи економічної безпеки». З огляду на характеристики економічної безпеки промислових підприємств було запропоновано класифікацію її видів у контексті стратегічно-конкурентного підходу. Виокремлено наукові концепції забезпечення економічної безпеки підприємств в умовах конкуренції.

У другому розділі розроблено науково-методичний базис розвитку системи економічної безпеки промислових підприємств в конкурентних умовах. Обґрунтовано конкурентну парадигму розвитку системи забезпечення економічної безпеки промислових підприємств. Визначено стійкі постулати функціонування та розвитку системи економічної безпеки промислових підприємств, що спрямовуються на забезпечення цілісності та стратегічності конкурентної адаптивності промислового підприємства до ринкових трансформацій, а також виокремлено закономірності та принципи забезпечення безпековості економічної діяльності промислових підприємств. Побудову комплексу управління розвитком системи економічної безпеки запропоновано у візуальній моделі тріади безпекових секторів підприємства,

що описується зовнішнім, внутрішнім та управлінським секторами. Розглянуто методичний апарат діагностики системи економічної безпеки та оцінювання її ефективності на прикладі промислових підприємств, що дало можливість описати послідовність проведення діагностики системи економічної безпеки, що включає етапи від оцінювання одиничних критеріїв стану до аналізу результативності вибору й реалізації потенційних стратегічних орієнтирів розвитку системи економічної безпеки у конкурентних умовах. Для оцінювання стану захищеності підприємств рекомендовано застосовувати методи аналізу ймовірності появи ринкових ризиків та кореляційно-регресійний аналіз, а з метою визначення рівня реалізації цілей забезпечення конкурентної безпеки запропоновано адаптований до авторської класифікації еволюційних рівнів розвитку системи економічної безпеки методичний інструментарій формалізації шкали Е. Харрінгтона.

У третьому розділі дисертації висвітлено прикладні аспекти та аналіз конкурентних викликів та безпекові тенденції розвитку промислових підприємств. Авторкою проаналізовано сучасний стан та тенденції змін конкурентного середовища функціонування промислових підприємств. Ідентифіковано вплив просторових факторів макросередовища на функціонування промислових підприємств, проаналізовано динаміку індексів промислової продукції за 2011-2023 рр., а також досліджено втрати промисловості України внаслідок воєнних дій з боку російської федерації, це дало можливість авторці виокремити загрози щодо розвитку промислових підприємств, які були викликані воєнними діями на території України. Визначено класифікацію загроз розвитку промислових підприємств та здійснено групування просторових викликів впливу на систему економічної безпеки промислових підприємств, у тому числі, щодо організаційної, інноваційної, виробничої, ринкової та кадрової специфіки сфери діяльності промислових підприємств. На основі побудови кореляційно-регресійних моделей була встановлена залежність між обраними показниками, які характеризують вплив макросередовища на діяльність промислових підприємств. Оцінено вплив факторів внутрішнього середовища на систему економічної безпеки промислових підприємств.

У четвертому розділі авторкою здійснено формалізацію концептуальних положень конкурентної парадигми розвитку системи економічної безпеки промислових підприємств. Запропоновано моделювання впливу факторів зовнішнього середовища на економічну безпеку підприємств в конкурентних умовах за використанням принципу побудови піраміди, який дозволив проаналізувати вплив окремих факторів на зміни економічної безпеки підприємства та оцінити можливі наслідки їх змін в майбутньому. Проведено аналіз та побудову пірамід та їх змін, що візуалізують стан економічної безпеки для досліджуваних промислових підприємств. Проведено моделювання впливу факторів зовнішнього середовища на економічну безпеку підприємств в конкурентних умовах. Виявлено вплив

конкурентоформуємих функціоналів на розвиток економічної безпеки промислових підприємств. Обґрунтовано, що сукупний вплив конкурентоформуємих функціоналів у забезпеченні економічної безпеки здійснюється на внутрішні структурні складові системи і трансформує їх у зовнішні конкурентні переваги, що відбувається через зміни у якісних характеристиках економічного потенціалу промислового підприємства. Детерміновано напрями розвитку системи економічної безпеки із урахуванням світової практики.

У п'ятому розділі дисертації здобувачкою розроблено методичні засади розвитку системи економічної безпеки промислових підприємств в умовах імплементації конкурентної парадигми. Запропоновано концептуальні засади розвитку системи економічної безпеки промислових підприємств в умовах конкурентної парадигми. Доведено, що управління економічною безпекою промислового підприємства в контексті конкурентної парадигми є невід'ємною частиною архітектури системи управління та вимагає розробки та впровадження релевантних заходів убезпечення безпековості розвитку промислового підприємства. Запропоновано поетапність трансформації цілей системи економічної безпеки промислового підприємства в конкурентних умовах із урахуванням оптимізації функцій, завдань та ресурсозабезпечення розвитку. Запропоновано концептуальні засади розвитку системи економічної безпеки промислового підприємства в контексті конкурентної парадигми, що базується на тріаді безпекових секторів підприємства (зовнішнього, внутрішнього та управлінського), та передбачає розвиток системи економічної безпеки на довгострокове стратегічне управління, градацію рівнів управління, детермінізм ринкового середовища та потенційні можливості до створення конкурентних переваг і нарощування конкурентоспроможності промислового підприємства, здійснено прогнозування реалізації мотиваційного механізму розвитку системи економічної безпеки на промислових підприємствах. Запропоновано систему стратегії розвитку системи економічної безпеки промислового підприємства в умовах конкуренції, що структуровано за рівнями управління на базові, превентивні, конкурентно-комунікаційні та конкурентні. З метою моделювання процесу вибору конкурентної стратегії розвитку системи економічної безпеки промислового підприємства обґрунтовано застосування кваліметричного методу аналізу, що передбачає перетворення описових, якісних параметрів до кількісних оцінок властивостей системи безпеки промислового підприємства: від побудови «дерева якісних параметрів» до кількісного вираження пріоритетності завдань. Проведено прогнозування змін за рівнем розвитку системи економічної безпеки промислових підприємств, що базується на варіативності сценаріїв реалізації конкурентних стратегій, оцінюванні зміни рівня профілю та аналізі динаміки змін у деструктивних впливах військових загроз на конкурентний простір.

Дисертаційна робота є цілком завершеним науковим дослідженням, виконана на необхідному науковому рівні.

Відповідність докторської дисертації профілю докторської ради та паспорту наукової спеціальності

Дисертаційна робота відповідає профілю спеціалізованої вченої ради Д 70.052.01 та паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Оцінка ідентичності змісту реферату та основних положень дисертаційної роботи

Зміст реферату повною мірою відображає основні положення дисертації, які дають підстави позитивно оцінити наукову та практичну цінність дослідження.

Академічна доброчесність

Дисертаційна робота та наукові праці, які розкривають її результати, відповідають принципам академічної доброчесності, використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Повнота викладу результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях

Основні результати дисертаційної роботи знайшли своє відображення у 36 наукових працях, серед яких: 9 статей – у зарубіжних виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз даних (Scopus / Web of Science); 15 статей – у наукових фахових виданнях України; 3 статті – в інших міжнародних виданнях, 9 тез доповідей – у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи результати дослідження, необхідно висловити окремі зауваження:

1. Авторкою поглиблено класифікації видів економічної безпеки (рис. 1.4. стор. 70) та стратегій розвитку системи економічної безпеки підприємства (рис. 5.6. стор. 345), проте не уточнено, який науковий підхід застосовано та як узгоджені зазначені класифікації.

2. На рисунку 2.7. (стор.135, п.2.2) доцільно було би не лише зазначити закономірності забезпечення та закономірності розвитку системи економічної безпеки, а деталізувати сутність за схожими ознаками.

3. Проведений аналіз інноваційної та інвестиційної активності, прибутковості та дохідності промислових підприємств доцільно було б розширити оцінкою рівня конкуренції на ринках промислової продукції (п. 3.1)

4. Авторка у п. 4.1. провела економіко-математичне моделювання впливу факторів внутрішнього середовища на стан системи економічної безпеки, при

цьому необхідно було б деталізувати на рис. 4.1. (стор. 256) просторову конфігурацію окремих складових в «піраміді» економічної безпеки та зміни в конкурентних позиціях.

5. Пункт 5.3, у якому проведено дослідження впливу безпекових викликів війни на систему економічної безпеки промислових підприємства та їх розвиток, заслугоує високої оцінки. При цьому цінність дослідження могла би бути посилена і прогнозами, що мають довготривалий характер деструктивного впливу.

Зазначені зауваження та дискусійні положення не знижують загальної позивної оцінки дисертаційного дослідження.

Загальний висновок

Вивчення та аналіз дисертаційної роботи, реферату та опублікованих здобувачкою наукових праць дають підстави стверджувати, що дисертаційна робота Ткаченко Тетяни Петрівни на тему «Розвиток системи економічної безпеки промислових підприємств в конкурентних умовах» є самостійною завершеною кваліфікованою науковою працею. Робота містить наукові положення та нові науково-обґрунтовані результати, які мають практичну та теоретичну цінність, а також вирішують актуальну проблему поглиблення теоретичних підходів та розроблення науково-методологічних положень та практичних рекомендацій щодо розвитку системи економічної безпеки промислових підприємств в конкурентних умовах.

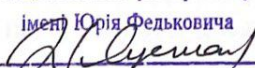
Дисертаційна робота Ткаченко Тетяни Петрівни на тему «Розвиток системи економічної безпеки промислових підприємств в конкурентних умовах» за своїм змістом, науковою і практичною значимістю та оформленням відповідає встановленим вимогам пп. 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 (зі змінами), а її автор, Ткаченко Тетяна Петрівна, заслугоує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри бізнесу та управління
персоналом Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

 Людмила ВЕРБІВСЬКА

Вербівської Л.В. засвідчую
заступник відділу кадрів Чернівецького
національного університету
імені Юрія Федьковича

" 200... р